

Annorlunda spår av hantverkaren.
"dryftningsmärken"

Här följer en beskrivning av en händelse, utspelad en helt vanlig dag som timmerman, som gav mer än vi trodde.

Skrivit av Mattias Hallgren om en dag som slottstimmerman vid Skokloster slott.

Dryftningsmärken, en inte helt ovanlig företeelse

Under 2010 renoverades större delen av takkonstruktionen på Skokloster slott. Delar av takstolarna från 1650-talet byttes ut och rekonstruerades med likvärdiga huggmetoder, knutpunkter och funktion som det ursprungliga. Virket bereddes på slottsbacken, där även en kransågsbock hade rests för klyvsågning av de huggna bjälkarna. Allt arbete utfördes av hantverksspecialister.

Slottstimmermännen Mattias Hallgren, Bengt Bygden och Mattias Malmros ses här behugga sparrar till takkonstruktionen.

Hantverkare dryftar hantverk under paus

Under huggningen hände det att hantverkarna tog små pauser. Samtal och dryftanden om "hur" och "varför" vissa verktygsspår blir till var vanligt, – ett samtalsämne för hantverkare som analyserar och reflekterar över arbetet. Den aktuella diskussionen gällde huruvida det i en huggen bjälkes yta, går att avläsa hur yxans eggvinkel varit slipad: flack eller brant? Under den intensiva "debatten" stod jag och höll i min yxa och, likt en överslagshandling, "duttade" och vilandes med yxans spets mot bjälkens ovansida. När jag tittade ner såg jag yxans spår i bjälken och tänkte:

Se här! Tänk om dåtidens timmermän också stod och pratade under arbetet? Då borde vi finna just sådana här serier av yx-spetsmärken på de ursprungliga takstolarnas bjälkar. Vi får vara uppmärksamma på det!

Bilen är lånad från ett annat arbete.

Dryftningsmärken från Skokloster

Under renoveringen var vi nu uppmärksamma på dessa annorlunda verktygsspår, och faktiskt så fann vi två bjälkar med liknande små hack från dåtidens, pratsamma timmermän!

Här ses en av de bjälkar vi demonterade i samband med renoveringen på Skokloster slott.

Röda pilar visar "dryftningsmärken" av två olika yxor.

Dryftningsmärken från Hakarps Medeltida kyrka Husqvarna. Sent 1200tal

Vi fann också vid en byggnadsundersökning i Hakarps kyrka, Husqvarna, liknande märken på en bjälke från den äldre timmerkyrkan, daterad sent 1200-tal. Även i ett antal medeltida kyrktaklag har vi funnit mindre grupper av märken. Det som har hänt förut, händer idag och kommer hända i framtiden..

Här syns dryftmärken på en nedfallen hanbjälke i Norra Fågelås medeltida kyrka i Hjo pastorat.

Analys av yxans vinkel

Att finna dryftningsmärken kan ses som kurios, men faktum är att om man analyserar vinkel på hacken så kan man se om yxan har varit saxslipad eller knivslipad.

Spåren berättar även hur trubbig eller flack eggen varit. Detta har varit en stor fråga för timmermän och smeder som arbetat med rekonstruktion av medeltida yxor. De fynd av yxor från medeltiden är nästan alltid rostiga och slitna.

Dryftningsmärkena sitter ju troligen på den bjälke som just blivit behuggen och dess verktygsspår kan gå att koppla ihop med varandra.

En viktig pusselbit i att tolka och återskapa timmermännens arbete.

Övre bilden visar spår i ett högben i Forshems medeltida kyrka, Kinnekulle.

Nedre bilden visar en av de yxor som rekonstruerats till Södra Rådaprojektet

